

מועצה אזורית זבולון

רישוי עסקים

תקציר

בנובמבר 2004 פעלו בתחום המועצה 169 עסקים שלמועצה היה ידוע כי הם טעוני רישוי: 124 מהם - כ-75% - פעלו בלא רישיון עסק. במאגר המידע הממוחשב של המועצה בנושא רישוי עסקים לא היה מידע על כל העסקים שפעלו בתחומה. המידע הזה דרוש, בין היתר, לצורך בקרה, פיקוח ואכיפה.

בחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק), נקבע כי רשות רישוי לא תעניק רישיון לעסק טעון רישוי אלא אם כן ניתן לכך אישורם של משרדי הממשלה הנוגעים לעניין ושל גורמים אחרים, לפי סוג העסק.

הבדיקה העלתה כי עד מועד סיום הביקורת בסוף דצמבר 2004 לא הסתיים הטיפול ב-50 בקשות לרישיון עסק, שהוגשו למחלקת רישוי עסקים (להלן - המחלקה) עוד בשנת 1999, לרבות בקשות לרישוי רפתות, תחנות דלק, מפעלי תעשייה ועסקי מזון. זאת, מאחר שהמחלקה לא קיבלה בעבורם את האישורים מנותני האישורים, כדרוש על פי החוק. המחלקה לא הודיעה למבקשי הרישיון על העיכובים בטיפול בבקשותיהם ועל דרישותיה להשלמת הליך הרישוי.

במרבית יישובי המועצה פועלים זה שנים בלא רישיון עסק, עסקים לגידול בעלי חיים (רפתות וחוות סוסים), ששפכיהם עלולים לחלחל למי התהום ולזהם את מקורות המים וכן ליצור מטרד המסכן את בריאות הציבור.

נמצא כי המועצה לא אכפה את הוראות צו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), התשנ"ה-1995 (להלן - הצו), על עסקים אלו, שלרבים מהם לא היה אישור ממשרד החקלאות ומהמשרד לאיכות הסביבה (להלן - המשרד לאיכה"ס).

בתחום המועצה פועלים זה שנים בלא רישיון עסק שני מפעלים גדולים ששירותי הכבאות סיווגו בדרגת סיכון גבוהה. מפעלים אלו לא מילאו את דרישות שירותי הכבאות, ולמרות זאת המועצה נתנה להם היתר זמני במשך שנים רבות בניגוד לחוק. שלושה מפעלים אחרים פועלים בלא אישור המשרד לאיכה"ס, והמועצה נתנה לאחד מהם רישיון עסק לצמיתות בניגוד לחוק.

אחת מתחנות הדלק הציבוריות בתחום המועצה פועלת בלא רישיון עסק. לתחנת דלק אחרת הוציאה המועצה רישיון עסק לצמיתות שלא כדיון, שכן היא לא קיבלה

אישורים מהמשטרה ומהמשרד לאיכה"ס. עוד נמצא כי בתחום המועצה פועלות שש תחנות דלק פנימיות בלא רישיון עסק.

בתחום המועצה פועלים זה שנים רבות ארבעה עסקים רבי קהל (אכסניית נוער, אולם ספורט ושני גני אירועים) בלא רישיון עסק. נמצא כי אף ששנים רבות סירב משרד הבריאות לתת את אישורו לפעילותה של אכסניית הנוער (המאכסנת אלפי ילדים במשך השנה), עקב תנאי תברואה לקויים, ושל גני האירועים, הם פועלים זה זמן רב אף שהמועצה לא אכפה את סמכותה בעניינם ולא תבעה ממפעיליהם לעמוד בדרישות החוק ולהשלים את הליך הרישוי.

בתחום המועצה פועלים בלא רישיון עסק כמה עסקי מזון המיועדים לקהל משתמשים רחב (צרכניות, מאפייה ומטבח של מכללה). העסקים האלה פועלים זמן רב בלא רישיון עסק, מאחר שמשרד הבריאות סירב לאשר את הפעלתם בשל ליקויים תברואתיים. נמצא כי המועצה לא פעלה בהתאם לפקודת בריאות הציבור (מזון) [נוסח חדש] התשמ"ג-1983, לא ניהלה פיקוח כדרוש ולא השתמשה נגדם בסמכויות האכיפה המוקנות לה בחוק.

בתחום המועצה האזורית זבולון (להלן - המועצה), שהוקמה בשנת 1950, 12 יישובים: חמישה קיבוצים, שני מושבים, שלושה יישובים קהילתיים ושני יישובים ערביים. תחום השיפוט של המועצה משתרע על כ-62,440 דונם, וחיים בו כ-10,000 תושבים (שהם כ-2,540 בתי אב).

מקורות הפרנסה העיקריים של התושבים הם חקלאות, גידול בעלי חיים, מפעלים ועסקים אחרים בתחומי הקיבוצים והמושבים.

ראש הרשות הוא מר שלמה חבר, שנבחר בבחירות שהתקיימו בנובמבר 2003. במועצה 17 חברים. שמונה מהם מכהנים בוועדת ההנהלה.

בין ספטמבר לדצמבר 2004 בדק משרד מבקר המדינה את רישוי העסקים, את הפיקוח עליהם ואת אכיפת הוראות החוק במועצה. הביקורות נעשו במחלקה ובוועדה המקומית, אצל הוטריונר הרשותי ואצל היועצת המשפטית של המועצה. בדיקות השלמה נעשו בשירותי הכבאות, במשרד לאיכות הסביבה מחוז חיפה - מרכז ענף רישוי עסקים ותעשיות (להלן - המשרד לאיכה"ס), וכן במחלקה לבריאות הסביבה במשרד הבריאות מחוז חיפה (להלן - משרד הבריאות).

חוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק), התקנות והצווים שהותקנו על פיו מסדירים את תחום רישוי העסקים. נקבעו בהם, בין השאר, העסקים טעוני רישוי, סוגי רישיונות העסק, התנאים למתן רישיונות והמורשים לקביעתם, וכן הדרכים לאכיפת החוק על מי שמנהלים עסק טעון רישוי בלא רישיון, או שלא על פי התנאים שנקבעו.

בחוק נקבע כי שר הפנים רשאי לקבוע בצווים אילו עסקים יהיו טעוני רישוי ולהגדירם, כדי להבטיח את קיום המטרות שקבע החוק. בעניין צו שמטרתו להבטיח איכות נאותה של הסביבה ומניעת מפגעים ומטרדים - יש להתייעץ עם השר לאיכות הסביבה; בעניין צו שמטרתו למנוע סכנות לשלום ציבור ולהבטיח מפני שוד והתפרצות - יש להתייעץ עם שר המשטרה (כיום השר לביטחון הפנים); בעניין צו שמטרתו הבטחת בטיחותם של הנמצאים במקום העסק או בסביבתו -

יש להתייעץ עם שר העבודה והרווחה. בעניין מניעת סכנות של מחלות בעלי חיים וזיהום של מקורות מים בחומרי הדברה, בדרשנים או בתרופות - יש להתייעץ עם שר החקלאות; בעניין צו שמטרתו להבטיח את בריאות הציבור, לרבות תנאי תברואה נאותים - יש להתייעץ עם שר הבריאות. שר הפנים רשאי לקבוע בצווים עסקים טעוני רישוי ולהגדירם גם כדי להבטיח כי הדינים הנוגעים לתכנון ולבנייה ולשירותי הכבאות יקוימו.

בתוספת לצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), התשנ"ה-1995 (להלן - צו הרישוי) (להלן - התוספת), שהוציא שר הפנים מכוח סמכותו האמורה, פורטו העסקים טעוני הרישוי לפי מטרות הרישוי העיקריות שלהם. בצו נקבע כי העסקים המפורטים בתוספת טעונים רישוי גם למטרת קיום הדינים הנוגעים לתכנון ולבנייה ולשירותי הכבאות. בתוספת לצו פורטו מטרות הרישוי: להבטיח איכות נאותה של הסביבה ולמנוע מפגעים ומטרדים; למנוע סכנות לשלום הציבור ולהבטיח את העסקים מפני מעשי שוד והתפרצות; להבטיח את בטיחותם של הנמצאים במקום העסק או בסביבתו; למנוע סכנות של בעלי חיים ולמנוע זיהום של מקורות מים בחומרי הדברה, בדרשנים או בתרופות; להבטיח את בריאות הציבור, לרבות תנאי תברואה נאותים.

בסעיף 20 לתקנות רישוי עסקים (הוראות כלליות), התשס"א-2000 (להלן - תקנות הרישוי), נקבע כי תוקף רישיון לעסק מן העסקים המפורטים בצו הרישוי, למעט העסקים המפורטים בתוספת הראשונה לתקנות הרישוי (להלן - התוספת הראשונה), יהיה לצמיתות. בעניין העסקים המפורטים בתוספת הראשונה נקבע בתקנות הרישוי שתוקף הרישיון התקופתי שניתן להם יהיה לשנה אחת, לשלוש שנים או לחמש שנים, בהתאם לקבוע בתוספת הראשונה.

בחוק נקבע כי רשות הרישוי לעסק טעון רישוי בתחום רשות מקומית היא ראש הרשות המקומית או מי שהוא הסמיכו לכך.

בתחום המועצה האזורית זבולון (להלן - המועצה), רשות הרישוי היא ראש המועצה. לטיפול ברישוי העסקים בתחום המועצה אחראית מחלקת רישוי עסקים של המועצה (להלן - המחלקה), שמתפקידה, בין היתר, להבטיח את מילוי הוראות החוק והתנאים שנקבעו בצו הרישוי למתן רישיונות עסק. במחלקה מועסקים מנהל מחלקה, שנוסף לתפקיד זה משמש גם מזכיר הוועדה המקומית לתכנון ובנייה (להלן - הוועדה המקומית), ופקח, שתפקידו לאכוף את מילוי תנאי הרישיונות הניתנים לעסקים, לאתר עסקים הפועלים בלא רישיונות עסק, ובמידת הצורך - להוציא צווי סגירה מינהליים (בעניין זה ראו להלן). הפקח הוא גם האחראי למתן היתרי בנייה בוועדה המקומית, והוא משמש פקח מטעמה.

לצורך מתן רישוי לעסקי מזון, לרפתות ולחוות סוסים והפיקוח עליהם מועסק גם וטרינר של המועצה (להלן - וטרינר רשות), שהוסמך מטעם משרד החקלאות לעניין זה.

לפי נתוני המחלקה, בסוף נובמבר 2004 פעלו בתחום המועצה 169 עסקים טעוני רישיון עסק. כ-16% מהם עסקו בחקלאות ובגידול בעלי חיים, בטיפול בהם ובאחזקתם. לדוגמה, רפתות וחוות סוסים. כ-27% מהם עסקו בתחום המזון, ובהם: חנויות לממכר מזון, מסעדות, עסקי קייטרינג, מזנונים ומאפיות. כ-30% מהם עסקו בנופש וספורט, ובהם: מתקני משחקים לילדים, (משחקיות, קארטינג), דיסקוטקים, מרכזי ספורט ומרכזי בריאות. כ-10% ממפעלי התעשייה עסקו בייצור, במתן שירותים ובשיווק לחקלאות ולמלאכה. ביניהם היו מפעלים גדולים שייצאו את תוצרתם לחו"ל. בתחום המועצה פועלות גם ארבע תחנות דלק לשירות הציבור וכשש תחנות תדלוק פנימיות.

נמצא כי מתוך כל העסקים שהיו רשומים במחלקה, ל-124 עסקים (כ-75% מהעסקים הרשומים במחלקה) לא היה רישיון עסק, כ-35 מהם (כ-28%) לא קיבלו אישור משירותי הכבאות, שבעה

מהם (כ-6%) לא קיבלו אישור מהמשרה, שישה מהם (כ-5%) לא קיבלו אישור ממשרד החקלאות דרך הוטרנר הרשותי, וכ-13 מהם (כ-10%) לא קיבלו אישור ממשרד הבריאות. עוד נמצא כי כ-25 מהם (כ-20%) מתנהלים בלא היתר בנייה.

על פי נתוני איגוד ערים אזור חיפה שירותי כבאות (להלן - שירותי הכבאות), בדצמבר 2004 פעלו בתחום המועצה 149 עסקים. כ-126 מתוכם (שהם כ-85% מכלל העסקים), פעלו בלא אישור בר תוקף משירותי הכבאות. יצוין כי אי ההתאמה בין נתוני המועצה לנתוני שירותי הכבאות יכולה לנבוע, בין היתר, מן העובדה שהאישורים שנותנים שירותי הכבאות לעסקים תקפים שנה קלנדרית. מדי שנה מקיימים שירותי הכבאות ביקורות בבתי עסק כדי לבדוק אם דרישותיהם בוצעו במלואן. הם אינם מאריכים את תוקף הרישיון בשנה אם בתי העסק לא קיימו את מלוא דרישותיהם.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מ-30.5.05 מסרה המועצה נתונים המעודכנים לחודש מאי 2005 על עסקים שבתחומה, וכתבה כי:

"ברישומי המועצה הכוללים את רישומי מחלקת הגבייה ומחלקת רישוי עסקים, מופיעים כיום 141 עסקים טעוני רישוי שהם פעילים. מתוכם ל-40 יש רישיון עסק. להלן הפירוט המבוקש: חקלאות ובעלי חיים - 17%, מזון - 29%, עינוג ציבורי - 22%, תעשייה ומלאכה - 13%... לאור הביקורת נעשה מאמץ לאיתור עסקים נוספים שאינם רשומים."

מאגר המידע הממוחשב של המחלקה ותיקי רישוי עסקים

כדי להבטיח שכל הנתונים הנוגעים לעסקים שבתחום המועצה ירוכזו, מן הראוי שהמחלקה תנהל תיק רישוי לכל עסק שהגיש בקשה לרישיון עסק, ובו יתיקו המסמכים הרלוונטיים (להלן - תיק רישוי).

במחלקה תיקי רישוי למרבית העסקים שביקשו רישיון עסק, ובהם תיקו חלק מהמסמכים הרלוונטיים.

בשנת 2003 החלה המחלקה לנהל מאגר מידע ממוחשב, ובו נרשמים העסקים שידוע לה כי הם פועלים בתחומה. מנהל המחלקה מעדכן את המידע הנוגע לפעילות שנעשתה בתחום העסקים הטעונים רישוי.

1. הועלה כי בחלק מהמקרים לא פורטו במאגר המידע הממוחשב של המחלקה ממצאי הפיקוח שהועלו בבדיקות שעשו משרד הבריאות, שירותי הכבאות, המשרד לאיכה"ס והוטרנר הרשותי בבתי העסק, ופעולות שנקטו בעקבות הבדיקות (ראו להלן). היעדר המידע מנע את השלמתו של הליך הרישוי.

2. עוד הועלה כי במאגר המידע לא נכללו פרטים על פעולות הרישוי שנעשו לפני שנת 1999, לרבות הטיפול בבקשות, וההחלטות של נותני האישורים ושל הוועדה המקומית. לפי נתוני מאגר המידע אי אפשר לדעת לאילו עסקים ניתנו רישיונות עסק לפני שנת 1999 ואילו סוגים של רישיונות ניתנו (רישיונות תקופתיים או רישיונות לצמיתות).

3. ממאגר המידע הפיקה המחלקה דוחות מרוכזים על העסקים שלא ניתן להם רישיון עסק, אולם בדוחות אלה לא נזכרו הסיבות שבגללן לא ניתן רישיון העסק, כגון היעדר אישורים מנותני

אישורים (שירותי הכבאות, המשרד לאיכה"ס, המשטרה ומשרד הבריאות). המידע דרוש למועצה לצורך פיקוח, מעקב ואכיפה. המחלקה אף לא נהגה לנהל רישום ידני של הנתונים האלה.

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי מן הראוי שתקפיד כי יהיה ברשותה מידע מלא ומעודכן על הליכי הרישוי והפיקוח הנוגעים לכלל העסקים שבתחומה. מידע זה יוכל לסייע לה למלא אחרי הוראות החוק ולקבל החלטות בדבר נקיטת צעדים לאכיפתו.

4. עוד הועלה כי מאגר המידע הממוחשב של המחלקה אינו קשור למאגרי מידע אחרים במועצה שהם רלוונטיים לעניין רישוי העסקים, כגון מחלקת הגבייה והוועדה המקומית. לדוגמה, מרישומי מחלקת הגבייה, שבהם מידע על עסקים בתחום המועצה הדרוש לצורך חיוב בארנונה, השתקפו בנובמבר 2004 297 עסקים. כאמור, לפי נתוני המחלקה פעלו באותו מועד 169 עסקים טעוני רישוי. יוצא אפוא שבידי המחלקה לא היה מידע הנוגע ל-128 עסקים בתחום המועצה, והם פעלו בלא רישיון עסק. עם עסקים אלה נמנים רפת גדולה בשטח של 1,677 מ"ר, עסק לחיתוך ואחסון שיש בשטח של 800 מ"ר, עסק להדברה ביתית וחקלאית ומשתלה בשטח של 1,955 מ"ר.

בתשובת המועצה למשרד מבקר המדינה, ללא תאריך, שהתקבלה ב-11.5.05 (להלן - תשובת המועצה), נכתב כי "לא כל העסקים במחלקת הארנונה הינם טעוני רישוי ולא כל העסקים במחלקת הרישוי מוגדרים כעסקים בארנונה". יחד עם זאת ציינה המועצה כי היא "מקבלת את ההערה בדבר הצורך ב'חיזוק הקשר' בין המחלקות השונות".

בתגובה אחרת של המועצה למשרד מבקר המדינה, מ-30.5.05 (להלן - תשובה שניה של המועצה), נכתב כי "רפתות ומשתלות אינן מופיעות במחלקת הגבייה בהגדרה של עסקים ולכן לא הופיעו ברשימות שהועברו עד כה ממחלקת הגבייה למחלקת רישוי עסקים. הנושא יתוקן".

עוד ציינה המועצה כי "העסק לחיתוך ואיחסון שיש בכפר חסידים נמצא כרגע בדיון משפטי בגין הפרת חוק התכנון והבנייה. עסק להדברה ביתית בכפר חסידים - אין מדובר בעסק להדברה כלשהיא אלא בחנות לצורכי חקלאות המכילה גם מספר בקבוקים של חמרי הדברה, החנות נמצאת כבר בטיפול מחלקת רישוי עסקים".

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי מן הראוי שתקבע כללים להעברת מידע שוטף על עסקים טעוני רישוי בין המחלקות, כדי שלמחלקה יהיה מידע על העסקים שבתחום המועצה, לצורך מתן רישיונות עסק ופיקוח על קיום התנאים שנקבעו בהם.

הגשת בקשות לרישיון עסק

בתקנות הרישוי נקבע כי לבקשה לרישיון עסק יצורפו תרשים סביבה, מפה מצבית ותכנית עסק, ובהם יצוינו, בין היתר, מיקומו של העסק בבניין שהוא מצוי בו, מידות שטח העסק, הקרקע שהעסק ינוהל בה, גבולות העסק, מערכות הצנרת לשימוש העסק ומערכות כיבוי האש (להלן - מסמכים נלווים).

עוד נקבע בתקנות הרישוי כי רשות הרישוי רשאית שלא לקבל בקשה ולא לתת אישור על קבלתה אם לא נכללו בבקשה כל הנתונים הדרושים ולא צורפו אליה כל המסמכים הנדרשים לפי תקנות הרישוי.

בדיקה של 32 מתוך 67 תיקי רישוי שהמחלקה טיפלה בהם העלתה כי רשות הרישוי נהגה לקבל את הבקשות לרישיון עסק בלא שצורפו אליהן מסמכים נלווים, ולכמה מהמבקשים אף נתנה רישיונות עסק.

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי המסמכים הנלווים הם חלק בלתי נפרד מהבקשה לרישיון עסק, ויש להקפיד שיצורפו, בין היתר, כדי שאפשר יהיה לוודא שלא ייעשה שינוי במבנה שהעסק מתנהל בו לאחר שרשות הרישוי נתנה רישיון עסק.

לדעת משרד מבקר המדינה, על רשות הרישוי להסב את תשומת לבם של מגישי הבקשות לחסרונם של המסמכים הנלווים, ולא לקבל את הבקשות כל עוד לא צורפו.

הטיפול בבקשות לרישיון עסק

לפי סעיף 6 לחוק, "א) רישיון או היתר זמני לפי חוק זה לעסק שקביעתו כעסק טעון רישוי נעשתה בהתייעצות עם שר אחד או יותר לשם הבטחת המטרות כאמור בסעיף 1- לא יינתן אלא אם כן נתן אישור כל אחד מהשרים או מי שהם הסמיכו לכך (להלן - נותן האישור). לענין סעיף זה רשאים השרים להסמיך, בין היתר, עובד של הרשות המקומית שבתחומה נמצא העסק או עובד של רשות מקומית אחרת.

ב) הבקשה לרישיון או להיתר זמני תוגש לרשות הרישוי, ורשות הרישוי, אם לא החליטה לדחותה, תעבירנה לכל מי שצריך לאשר את מתן הרישיון או ההיתר הזמני לפי סעיף קטן (א)."

עוד נקבע בחוק כי רשות הרישוי ונותני האישורים רשאים להתנות את מתן הרישיון, ההיתר הזמני או האישור, לפי העניין, בתנאים שיש לקיימם לפני שיינתן הרישיון או ההיתר הזמני, או להתנות את הרישיון או ההיתר הזמני בתנאים, ורשאים להוסיף תנאים לרישיון או להיתר הזמני שניתן. הכול כדי לקדם את מטרות הרישוי.

עוד נקבע בתקנות הרישוי כי אם רשות הרישוי קיבלה בקשה והחליטה שלא לדחותה, עליה להעבירה לנותן האישור עם המסמכים שצורפו לה בתוך 21 ימים מיום אישור הגשת הבקשה ולבקש את אישורו למתן רישיון עסק או היתר זמני.

אם החליטה רשות הרישוי שלא להעביר את הבקשה לנותני האישור משום שהיא דוחה את הבקשה או משום שלא סיימה את בדיקתה במועד האמור, תודיע על כך בכתב למבקש הבקשה בתוך 21 ימים ותפרט את נימוקיה, "ובכל מקרה תעביר רשות הרישוי את הבקשה או תחליט על דחייתה בתוך 45 ימים מיום קבלתה".

בתקנות הרישוי סעיף 8(א) נקבע, כי:

מועצה אזורית זבולון

"היה מתן רישיון עסק או היתר זמני טעון אישורו של נותן האישור, תחליט רשות הרישוי בבקשה בתוך 7 ימים מקבלת תשובותיהם של כל נותני האישור כאמור בתקנה 7(א), (ב) ו-(ד), ותעשה אחת מאלה לפי הענין:

- (א) תיתן למבקש היתר זמני ובו פירוט תנאיו ומועד ביצועם;
- (ב) תיתן למבקש רישיון עסק ובו פירוט תנאיו ומועד ביצועם;
- (ג) תודיע למבקש על תנאים מוקדמים שעליו למלא לקבלת היתר זמני או רישיון;
- (ד) תודיע למבקש על סירוב לתת רישיון או היתר זמני ותמסור לו את הנימוקים לסירוב."

משרד מבקר המדינה בדק 67 תיקים של עסקים, ובהם כ-50 בקשות לרישיון עסק שהוגשו למחלקה עוד בשנת 1999, בין היתר, לרפתות, תחנות דלק, מפעל לתעשייה זעירה ועסקי מזון. הועלה כי הליך הרישוי של כ-50 בתי העסק טרם הסתיים עד סיום הבדיקה בדצמבר 2004, מאחר שלא קיבלו את כל האישורים מאת נותני האישורים.

המחלקה לא הודיעה למבקשי הרישיון על תנאים מוקדמים שעליהם למלא לקבלת היתר זמני או רישיון, או, במקרים אחרים, על סירוב לתת רישיון או היתר זמני ועל הנימוקים לסירוב, כנדרש בתקנות. בשל כך לא הושלם הליך הרישוי באותם תיקים עד מועד סיום הביקורת.

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי על פי החוק, מחובתה להודיע למבקשי רישיון עסק או היתר זמני על דרישותיה להשלמת הליך מתן רישיון.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מסרה המועצה כי העניין יתוקן. עוד ציינה כי "התמשכות תהליך הרישוי אינה בשליטת המועצה... יש עיכובים של נותני אישור מסיבות שונות שאינן בשליטת העסקים".

להלן דוגמאות לעסקים טעוני רישוי שהליך הרישוי שלהם נמשך תקופה ארוכה ובמרביתם טרם הסתיים הטיפול עד סיום הביקורת:

גידול בעלי חיים, אחזקתם וטיפול בהם

על פי ההוראות של צו הרישוי, עסק של גידול בעלי חיים וטיפול בהם טעון רישוי. כדי לקבל את רישיון העסק עליו לקבל אישור מוקדם מן השר לאיכה"ס ומשר החקלאות, ולקיים את הדינים הנוגעים לתכנון ולבנייה ולשירותי הכבאות. כל אחד מהגופים האמורים רשאי להתנות תנאים ולקבוע מועד לביצועם, או לקבוע תנאים מוקדמים שעל מבקש הרישיון למלא כדי לקבל את אישוריהם.

עסקים לגידול בעלי חיים עלולים לסכן את איכות הסביבה ואת בריאות הציבור; השפכים והאשפה שבעלי החיים מייצרים עלולים לחלחל למי התהום ולגרום זיהומים חמורים במקורות המים ובקרקע.

הסכנה לסביבה עלולה להיות חמורה יותר בחורף משום שהגשמים עלולים לפזר את השפכים והאשפה בסביבה. טיפול באשפה ובשפכים יפחית את הסיכון.

נקיטת צעדים לטיפול במפגעים אלה עשויה למנוע סכנה למקורות המים ולבריאות הציבור ולצמצם נזקים סביבתיים שהם עלולים לגרום.

על פי נתוני המחלקה, בנובמבר 2004 פעלו בתחום המועצה 27 עסקים שהגישו בקשות לרישיון עסק לגידול בעלי חיים (רפתות וחוות סוסים). 22 מהם פעלו בלא רישיון עסק. נמצא כי לחמישה מהעסקים שהתנהלו בלא רישיון עסק לא היה היתר בניה, לעשרה מהם לא היה אישור ממשרד החקלאות, ולשמונה מהם לא היה אישור מן המשרד לאיכה"ס.

1. הבדיקה העלתה כי חמישה מבעלי הרפתות הגישו בקשה לרישיון עסק בשנים 1997-2001, אולם לא ניתן להם רישיון עסק מאחר שעד סיום הבדיקה, בדצמבר 2004, לא מילאו את התנאים שנדרשו. נמצא כי ארבעה עסקים הוקמו בלא היתר בנייה מהוועדה המקומית ולא ניתן להם אישור מהמשרד לאיכה"ס, וכן כי לשני עסקים לא ניתן אישור משירותי הכבאות.

עד סיום הביקורת, בדצמבר 2004, פעלו הרפתות בלא רישיון עסק, והמועצה לא נקטה נגדם צעדים כלשהם.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה כתבה המועצה כי "כל הרפתות במועצה נמצאות בתהליך של הרפורמה במשק החלב. ... מדובר ברפתות ישנות אשר משקיעות סכומי עתק ע"מ לעמוד בכל הדרישות, ובעיקר של המשרד לאיכות הסביבה. תהליך זה נמצא בעיצומו ובסופו יהיה רישיון עסק לכל הרפתות הפעילות, כל השאר ייסגרו מאליהן".

משרד מבקר המדינה מעיר למועצה כי נוכח התקופה הממושכת בה פועלות הרפתות בלא רישיון עסק מן הראוי שהמועצה תבחן כיצד ניתן להביא לורוז השלמת הדרישות לקבלת רישיון עסק וכן תבחן אילו אמצעים ניתן לדרוש מבעלי הרפתות לנקוט על-מנת שיקטינו את הנזקים הסביבתיים העלולים להיגרם מפעולות הרפתות במהלך התקופה שעד להשלמת מלוא הדרישות וקבלת רישיון עסק.

2. לפי נתוני הוטרניר הרשותי בתחום המועצה שלוש חוות סוסים, והן משמשות גם ללימוד רכיבה. החוות פועלות בלא רישיון עסק.

הועלה כי בעליהן של אחת מחוות הרכיבה הגישו בקשה לרישיון עסק עוד ביוני 1997, ובעליהן של חוות הרכיבה השנייה הגישו בקשה לרישיון עסק בספטמבר 2000. בבדיקה נמצא כי המועצה לא העבירה את בקשתם של מפעילי חוות הרכיבה למשרד לאיכה"ס כדי לקבל את אישורו המוקדם, וממילא לא נתנה להם רישיון עסק.

עד סיום הביקורת, בדצמבר 2004, פעלו חוות הרכיבה בלא רישיון עסק.

נמצא כי ביולי 2003 קיים הוטרניר הרשותי ביקורת באחת מחוות הרכיבה בעקבות תלונות על תנאי החזקה לקויים של הסוסים. בדוח שהכין הוא ציין כי "המקום נראה מוזנח, הרבה לכלוך... חלק מהגדרות והשערים חלודים ושבורים ופעילות של ילדים בלא השגחת מבוגר".

עוד נמצא כי בפברואר 2004 שלח הוועד המקומי של היישוב שחוות הרכיבה השלישית מצויה בו תלונה לוטרניר הרשותי על כי פסולת רבה מחוות הסוסים נזרקה לשטח ציבורי, והיא מטרד לתושבים.

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי היה עליה להעביר את הבקשות למשרד לאיכה"ס כדי לקבל מהם אישור מוקדם, כמתחייב על פי תקנות הרישוי. עוד העיר משרד מבקר המדינה כי המשך פעילותם של עסקים לגידול בעלי חיים שלא מילאו אחר דרישות החוק, תקנות הרישוי וצו הרישוי עלול להביא להיווצרות מפגעים סביבתיים שעלולים לסכן את בריאות הציבור ואת שלומו.

מפעלים

בסעיף 7(ב)א) לחוק נקבע כי "רשות הרישוי תקבע תקופת תוקף להיתר זמני ורשאית היא להאריכה מדי פעם, ובלבד שסך התקופות לא יעלה על שנה אחת".

בהוראות צו הרישוי, העוסקות בין השאר בתעשייה ומלאכה, בקבוצות משנה הנוגעות לחומר גלם, מוצר, מכשיר או חלקיו, שלא פורטו במקום אחר בתוספת הראשונה לצו, לגבי ייצורם, עיבודם, צביעתם, הרכבתם, ציפויים, השחזתם, [נ]הדפסה עליהם, נקבע כי יש לקבל בגינם אישור מהמשרד לאיכה"ס וממשרד העבודה והרווחה, נוסף על אישור משירותי הכבאות.

שירותי הכבאות מסווגים את העסקים שהגישו בקשות לרישיון עסק הרשומים במאגר המידע שלהם בדרגות סיכון מ-1 עד 4 (המסוכנת ביותר).

נמצא כי כמה מפעלים גדולים, הפעילים זה שנים רבות בתחומי המועצה, לא קיימו את דרישותיהם של שירותי הכבאות, או את דרישות המשרד לאיכה"ס, או את דרישותיהם של שני הגופים:

1. בשנת 1990 הוקם בתחומי המועצה מפעל לפלסטיקה. ביולי 1998 פוצל המפעל לשניים לפי תחומי הפעילות, ובאותה עת הוגשה בקשה לרישיון עסק לשניהם.

הועלה כי באותה עת קיבלו המפעלים משירותי הכבאות אישור זמני להפעלה עד סוף דצמבר 1998 בלבד, "בכפוף להתחייבות מנהל המפעל ולהשלמת סידורי הכבאות במכתבנו... מה-6 למאי 1998".

נמצא כי לאחד המפעלים ניתן רישיון עסק לצמימות. אשר למפעל השני, הועלה כי אף שתוקף האישור שנתנו לו שירותי הכבאות היה כאמור עד סוף דצמבר 1998, משנת 1990 נתנה לו המועצה היתר זמני, שחודש מדי שנה עד דצמבר 2004, ואיפשרה לו להסדיר את דרישות שירותי הכבאות עד אותו מועד.

בבדיקה נמצא כי עוד בנובמבר 2002 הודיע מפקד שירותי הכבאות לראש המועצה כי "פריסת הביצוע הנדרש מהמפעל תהיה במהלך שלוש שנים. עניין זה נדחה מכל וכל ... המפעל נדרש לביצוע מערכות כיבוי עוד לפני שנתיים... את תוכניות הביצוע יש להעביר לאישורנו המוקדם עד ליום 31.12.2002 ולסיים את כלל ההתקנה עד ליום 31.12.2003".

מעיון בדוח ביקורת שהכינו שירותי הכבאות בנובמבר 2004 במפעל שסיווגו בדרגת סיכון 3 עולה כי רבות מדרישותיהם לא בוצעו.

יש לציין כי אף שהמפעל עוסק בחומרים דליקים, ואף ששירותי הכבאות שלחו מדי שנה את דרישותיהם למועצה, היא כאמור נתנה למפעל היתר זמני להפעלתו במשך 14 שנים וחידשה אותו מדי פעם עד 31.12.2004.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מסרה המועצה כי "למפעל יש הסכמים חתומים מול איגוד ערים לכיבוי אש חיפה והוא עומד בהם ככתבם וכלשונם. עד כה השקיע המפעל יותר משני מיליון ש"ח בהתקנת מערכת כיבוי המסתיימת בימים אלו".

משרד מבקר המדינה רואה בחומרה מתן היתר זמני למפעל במשך תקופה ארוכה בניגוד לקבוע בחוק, בייחוד נוכח הדוח של שירותי הכבאות מ-2004, שלפיו מנהלי המפעל לא השלימו במשך שנים רבות את דרישותיהם של שירותי הכבאות, והמפעל מייצר חומרים דליקים, העלולים להתלקח ולגרום לנזקים רבים בנפש וברכוש.

2. בתחום המועצה מפעל לייצור דודי שמש. עוד בשנת 1986 הגיש המפעל בקשה רישיון עסק, אולם עד מועד סיום הביקורת, דצמבר 2004, טרם מילא המפעל את דרישות שירותי הכבאות, והוא פועל בלא רישיון עסק.

הועלה כי עוד במרס 2000 התריעו שירותי הכבאות במכתב שנשלח למפעל ולמועצה כי "אנו רואים בחומרה רבה את אי ביצוע הדרישות שאותן אתם נדרשים לביצוע מזה זמן רב ואם ובמידה לא תפעלו לביצוע הדרישות בלא דיחוי נפעל נגדכם בכל האמצעים החוקיים העומדים לרשותנו".

עוד הועלה כי בביקורת שקיימו שירותי הכבאות במרס 2004 במפעל, שסיווגו בדרגת סיכון 3, נמצא שהליקויים שהתריעו עליהם עוד בשנת 2000 טרם תוקנו, וכי הם רואים זאת בחומרה רבה.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה מ-25.6.04 מסר מנהל המפעל כי ההתקנות שדרשו שירותי הכבאות בוצעו וכי עד סוף יולי 2005 יבוצעו הבדיקות והדרכת העובדים.

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי מפעל ששירותי הכבאות סיווגו בדרגת סיכון גבוהה והוא פועל בלא רישיון עסק עלול לסכן את תושבי הסביבה, את עובדיו ואת קהל הלקוחות והספקים שבאים בשעריו, וכי בתור סמכות רישוי היה עליה לאכוף את דרישותיהם של שירותי הכבאות כדי למנוע סכנות לשלום הציבור.

3. בשנת 1979 הוקם בתחומי המועצה מפעל לייצור עדשות פלסטיות ועיבודן. הבדיקה עולה כי עוד ביולי 1999 התריע מנהל המחלקה של המועצה בפני מנהל המפעל כי עליו לטפל בעניין רישיון העסק ולקבל, בין היתר, אישור משירותי הכבאות ומהמשרד לאיכה"ס.

נמצא כי בנובמבר 1999 נתנו שירותי הכבאות למפעל אישור לחודש בלבד, עד סוף דצמבר 1999. באותו חודש נתנה המועצה למפעל רישיון עסק לצמיתות, אף שלא התקבל מאז אישור חדש מאת שירותי הכבאות. גם בביקורת שקיימו שירותי הכבאות במרס 2004 נמצא כי הדרישות שהעלו בפני המפעל עוד ב-2001 טרם מולאו.

בבירור שעשה משרד מבקר המדינה במשרד לאיכה"ס בדצמבר 2004 נמצא כי עד אותו מועד לא קיבל המפעל מהמשרד אישור להפעלתו, אולם כאמור, הוא קיבל מהמועצה רישיון עסק לצמיתות.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה כתבה המועצה כי "כל דרישות כיבוי אש מולאו במועד בו ניתן רישיון העסק. אישור כבאות לרישיון עסק ניתן תמיד עד תום שנה קלנדרית ואילו רישיון מפעל הוא לצמיתות. הרישיון מתבטל רק אם יש דרישה מפורשת של הכבאות לבטלו".

נמצא כי כאמור, שירותי הכבאות לא נתנו למפעל אישור לאחר שנת 1999.

משרד מבקר המדינה מעיר כי מתן רישיון עסק למפעל שלא קיבל את אישור המשרד לאיכה"ס ולא קיים את דרישות שירותי הכבאות עלול לסכל את מטרות הוראות חוק רישוי עסקים והצווים שהוצאו מכוחו בעניין הבטחת איכות נאותה של הסביבה ומניעת מפגעים ומטרדים ובעניין קיום הדינים הנוגעים לשירותי כבאות. על המועצה לשקול לבטל למפעל את הרישיון, שניתן לו בניגוד לעמדת שירותי כבאות והמשרד לאיכות הסביבה, ולהציב את מילוי דרישותיהם של שירותי הכבאות והמשרד לאיכות הסביבה בתור תנאי למתן רישיון העסק.

4. בבדיקה נמצא כי באזור התעשייה של אחד היישובים בתחום המועצה פועלים שני מפעלים בלא רישיון עסק שנים רבות. האחד הוא מפעל לחיתוך שיש ועיבודו, שהגיש בקשה לרישיון עסק עוד ב-1982 וקיבל היתר זמני עד סוף יולי 1992 בתנאי שיסדיר את פינוי השפכים. השני הוא מפעל למוצרי פלסטיק, שלפי רישומי המחלקה, פועל עוד משנת 1973. נמצא כי למפעל ניתן היתר זמני שחודש מדי שנה עד סוף שנת 1997 בתנאי שיקיים את דרישות הגופים המאשרים, בהתאם לצו הרישוי.

עוד נמצא כי בסוף 1999 קיבלו שני המפעלים תזכורת מן המחלקה ונדרשו להסדיר את רישיון העסק, אך עד סיום הביקורת, בדצמבר 2004, לא ניתנו להם אישורים משירותי הכבאות והמשרד לאיכה"ס, והם פועלים בלא רישיון עסק.

בתשובת המפעל למוצרי פלסטיק מ-28.6.05 למשרד מבקר המדינה נכתב כי "כדי לעמוד בדרישות רשות הכבאות עלינו להתחבר לקו מים ראשי של מקורות... זה דורש השקעה של כ-100,000 ש"ח... אין לנו בעיה לקבל אישור ממשרד לאיכות הסביבה. אנו לא מזהמים, להיפך, אנו ממחזרים חומרים פלסטיק לשימוש חוזר, דבר המועיל לאיכות הסביבה. למעשה הדבר היחיד שיעכב את קבלת הרישיון זה הבעיה עם רשות הכבאות... עד שנת 1997 היה בידנו רישיון זמני אשר משום מה לא חודש מאז למרות שלא חל כל שינוי ביעוד המפעל. למרות כל האמור לעיל יצרנו קשר לאחרונה עם המועצה האזורית זבולון ואנו בתהליך של הגשה מחודשת לרישיון עסק".

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי עליה לנקוט בצעדי אכיפה נגד מפעלים הפועלים בלא רישיון עסק ועלולים להיות מקור למטרדים סביבתיים רבים, בהתאם לסמכויות שהוקנו לה בחוק.

תחנות דלק

על פי צו הרישוי, תחנת דלק ותדלוק וכן מקומות אחסון לדלק, בכמויות המפורטות בתקנות רישוי עסקים (אחסנת נפט) התשל"ז-1976 (להלן - תקנות אחסנת נפט), טעונים אישור של הגופים האלה: המשרד לאיכה"ס, המשטרה, משרד העבודה והרווחה ושירותי הכבאות. על פי תקנות הרישוי, תחנות דלק טעונות רישוי, ותוקף רישיון העסק שניתן להן הוא לצמיתות.

למשרד לאיכה"ס הסמכות לאכוף חוקים ותקנות הנוגעים לתחנות דלק, בין היתר כדי למנוע זיהום של המים והאוויר בדליפות של דלק לסוגיו. השר לאיכות הסביבה קבע בתקנות המים (מניעת זיהום מים) (תחנות דלק), התשנ"ז-1997 (להלן - תקנות המים), תקנות למניעת זיהום מקורות

המים, אמצעים של הפחתת הסיכוי לזיהום מקורות המים גם אם תתרחש תקלה¹, אישור מוקדם של תכניות להקמת תחנות הדלק ופיקוח על הקמת מתקנים בתחנות.

בתחום המועצה פועלות תחנות דלק הטעונות רישיון עסק, והן נחלקות לשני סוגים: 1. תחנות דלק ציבוריות,² המוכרות דלק לכל דורש. 2. תחנות דלק פנימיות,³ המצויות בקיבוצים ובמושבים ומיועדות לספק דלק לציי הרכב שלהם.

1. בתחום המועצה שתי תחנות דלק ציבוריות: תחנת דלק אחת פועלת בצומת כפר חסידים. נמצא כי עוד ביולי 1999 פנתה המחלקה למפעילי תחנת הדלק ודרשה מהם למלא את דרישות צו הרישוי, ואולם עד מועד סיום הבדיקה, דצמבר 2004, טרם קיבלו מפעילי התחנה את אישור המשטרה והמשרד לאיכה"ס להפעלתה.

מתשובה שנייה של המועצה למשרד מבקר המדינה עולה כי ב-8.4.98 הוציאה המועצה לתחנת הדלק רישיון עסק לצמיתות.

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי מתן רישיון עסק לצמיתות לתחנת דלק שלא קיבלה אישור מהמשרד לאיכה"ס ומהמשטרה הוא בניגוד לחוק, ועלול להביא לסיכון הציבור. היה על המועצה לשקול לבטל את הרישיון שניתן לתחנת הדלק עד לקבלת אישור מהמשרד לאיכות הסביבה ומהמשטרה.

2. תחנת הדלק השנייה פועלת בקיבוץ יגור בלא רישיון עסק. היא החלה לפעול באפריל 2001, ובאותו חודש הגישו מפעיליה בקשה לרישיון עסק. בבדיקה נמצא כי בדצמבר 2001 סירבה המשטרה לתת את אישורה להפעלת תחנת הדלק ובינואר 2002 סירב משרד העבודה והרווחה לתת אישור להפעלתה. עוד נמצא כי שירותי הכבאות הוציאו לתחנת הדלק אישור זמני עד סוף שנת 2002, ומאו לא חידשו את האישור מאחר שהתחנה לא מילאה את דרישותיהם.

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי עליה לנקוט צעדים לאכיפת סמכויותיה כדי להבטיח שתחנת הדלק תקיים את דרישות החוק וכדי שלא תסכן את שלום הציבור.

על פי תקנות אחסנת נפט, תחנת תדלוק פנימית היא מתקן טעון רישוי.

הועלה כי ביישובי המועצה פועלות שש תחנות תדלוק פנימיות בלא רישיון עסק. במחלקה כלל לא ידעו כי הן טעונות רישוי וכי יש לפקח עליהן.

לדוגמה, באפריל 1997 נתנה הוועדה המקומית היתר בנייה להקמת תחנת תדלוק פנימית. לאחר הקמתה הופעלה תחנת התדלוק בלא שקיבלה רישיון עסק. במועד סיום הביקורת, דצמבר 2004, תחנת התדלוק פעלה עדיין בלי רישיון עסק וכלי האישורים הנדרשים בצו הרישוי.

- 1 ראה דוח מבקר המדינה על הביקורת בשלטון המקומי מיולי 2003, עמ' 159. המשרד לאיכה"ס פועל לעניין זה מכוח חוק רישוי עסקים, חוק המים התשי"ט-1959 וצו סדר הדין הפלילי (עבירות קנס-תנאים תברואתיים בתחנות דלק), התשס"א-2001.
- 2 לפי תקנות אחסנת נפט, תחנת תדלוק ציבורית היא "אתר לאחסנת נפט למכירה לציבור לשם תדלוק רכב או למטרה אחרת, לרבות תחנת תדלוק פנימית שכמות הנפט המאוחסנת בה עולה על 100 מ"ק".
- 3 לפי תקנות אחסנת נפט, תחנת תדלוק פנימית היא "אתר לאחסנת נפט לתדלוק רכב לצריכה עצמית ובכמות שאינה עולה על 100 מ"ק".

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי הפעלת תחנת דלק ותחנת תדלוק פנימית בלי רישיון עסק ובלי לקיים את דרישות החוק עלולה לסכן את שלום הציבור, ליצור מטרדים סביבתיים ולזהם את מי התהום, ומן הראוי שהמועצה תפעיל את סמכותה ותפעל לקיום מלוא דרישות החוק, צו הרישוי ותקנות אחסנת נפט.

עסקים רבי קהל

עסקים רבי קהל הם עסקים המיועדים לקהל רב של משתמשים (להלן - עסקים רבי קהל)⁴. בין העסקים רבי קהל בתחום המועצה: אכסניית נוער, אולם ספורט, אולם שמחות וגני אירועים.

בצו הרישוי נקבע, בין השאר, כי לשם מתן רישיון עסק לעסקים טעוני רישוי בתחומי העינוג הציבורי, הנופש והספורט, נדרשים אישורים ממשרד הבריאות, מהמשטרה ומשירותי הכבאות. עם העסקים האלה נמנים, בין השאר, עסקי אירוח ולינה, ובהם בתי מלון, פנסיונים ואכסניות, אולמי ספורט (למעט אולמי ספורט במוסדות חינוך המשמשים את המוסדות בלבד), וכן אולמי שמחות וגני אירועים.

מאחר שבעסקים אלו עלולים אנשים רבים להיפגע אם לא יקוימו בין השאר, סדרי תברואה, בטיחות וביטחון נאותים וכן סידורים לשמירה על איכות הסביבה, יש משנה חשיבות להקפיד בהם בעניינים האלה.

נמצא כי כמה עסקים רבי קהל בתחום המועצה פעלו בלא רישיון עסק, כמתחייב מצו הרישוי, כמפורט להלן:

1. בתחום קיבוץ רמת יוחנן פועלת זה כמה שנים אכסניית נוער המשמשת אלפי בני נוער מתנועת הצופים (להלן - האכסניה). לפי דו"ח שהכין משרד הבריאות בעקבות ביקורת שקיים במקום, מדובר באתר קבוע הפועל כל השנה, ובו מטבח, חדרי אירוח, שירותים ציבוריים ומקלחות. בחופשת הקיץ מתקיים באכסניה מחנה קיץ, שמשתתפים בו כ-2000 חניכים מתנועת הצופים.

נמצא כי באוגוסט 1999 הגישו מנהלי האכסניה למחלקה בקשה לרישיון עסק, אך מאחר שלא מילאו את דרישותיהם של נתני האישורים, האכסניה פעלה עד מועד סיום הביקורת בלא רישיון עסק.

הבדיקה העלתה כי בביקורת שקיימו שירותי הכבאות באכסניה עוד ביוני 2000 הם ציינו כי "חוות הצופים נדרשה מזה זמן רב להתקין סידורים שונים כנגד אש, אך מרבית דרישותינו לא בוצעו... אנו מתנגדים לתפעול חוות הצופים והאכסניה הפועלת במקום".

עוד הועלה כי ביולי 2000 כתב מזכיר הוועדה המקומית למנהל האכסניה. בין השאר הוא ציין כי למבנים רבים בה אין היתר בנייה, והוסיף "דומני כי מיותר לציין עד כמה חמורה תופעה זו ובפרט במתקן המשמש לפעילות בני נוער".

באוגוסט 2000 כתב מנהל המחלקה למנהל האכסניה כי אם לא יתקיימו דרישות המועצה לרישיון עסק, הוא יוציא נגד האכסניה צו הפסקה מינהלי.

4 דוח מבקר המדינה על עסקים רבי קהל - רישוי פיקוח ואכיפה, שפורסם ביולי 2003 (עמ' 419).

נמצא כי במרס 2002 הסכימו שירותי הכבאות לתת לאכסניה רישיון זמני עד סוף 2002 בעקבות מכתבו של מנהל האכסניה ממרס 2002, שבו התחייב למלא אחרי דרישותיהם.

עוד עולה מבדיקת תיקי הרישוי כי עוד ביולי 2002 העבירה המשטרה למועצה ולאכסניה רשימת דרישות שעליהן למלא כדי שהאכסניה תקבל את אישור המשטרה. דרישות המשטרה לא בוצעו, ולכן ביוני 2004 התנגדה המשטרה לתת רישיון עסק לאכסניה.

בדוח של משרד הבריאות, שנכתב אחרי ביקורת שקיים המשרד באכסניה ביולי 2002, נכתב כי "המצב התברואתי במטבח ובמערך המזון ירוד ביותר... לאור זאת יש להפסיק מידית קבלת מזון מהמטבח הנ"ל... וזאת כדי למנוע אפשרות של תחלואה של השהים במקום".

באוגוסט 2002, אחרי שמשרד הבריאות בדק שוב את האכסניה, הוא העיר כי "ניכרת במקום הזנחה מתמשכת ככל הנוגע לתחזוקה שוטפת... וחוסר מודעות וחוסר התייחסות לנושאי תברואה ובריאות הציבור".

בביקורת תברואתית שקיימה מפקחת בריאות הסביבה מטעם משרד הבריאות (להלן - המפקחת) באכסניה ביולי 2004 בזמן ששהו בה כ-650 חניכים, נמצא כי "אופן הכנת הארוחה המאולתרת הפך את הארוחה למפגע תברואתי וסיכון בריאותי חמור", בשל תנאי תברואה ירודים. עוד ציינה המפקחת כי "מצב זה יכול להביא לפגיעה בבריאות הילדים הסועדים במקום".

בביקורת שקיימה המפקחת באכסניה באוגוסט 2004 נמצא כי "בור הביוב נמצא גולש ולידו מים עומדים... ומוצרי בשר נמצאו בשלבי הפשרה מוצבים על הרצפה... ומבני השירותים במצב תברואי ירוד".

בתשובת משרד הבריאות למשרד מבקר המדינה מ-30.5.05 כתב רופא המחוז כי "שקלתי הוצאת צו הפסקה מנהלי בגלל הליקויים הקשים במטבח. בזכות התרעתנו על כך הוסדרה הגדלה משמעותית של נפח הקירור וההקפאה במקום, ובוצעו שיפורים משמעותיים במטבח. כיום מספק המטבח ארוחות מוכנות רק לצופים המשתתפים במחנה".

בבדיקת השלמה שעשה משרד מבקר המדינה בסוף אוגוסט 2005 במשרד הבריאות התברר כי בעקבות בקשה לחוות דעת בעניין מתן רישיון עסק להפעלת האכסניה השיב משרד הבריאות למועצה ביוני 2004, "לא נוכל לאשר אכסניה קבועה במקום בלא פתרון מסודר של חיבור החווה למערכת ביוב קיימת".

גם בביקורת תברואתית שערכה המפקחת ביולי 2005 באכסניה נמצאו ליקויים תברואתיים רבים, כגון ביוב שיש בו סיכון תברואתי, מטבח שממוקם במחסן קטן ואינו מתאים לאחסון מוצרי מזון, ועגלות אשפה גדושות שהוצבו סמוך למטבח ויצרו מפגע סביבתי נוכח החום ששרר במקום.

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי לנוכח ממצאים כה חמורים שעלו לאורך תקופה ממושכת ולנוכח פעילותה של האכסניה בלא רישיון עסק, מן הראוי שתנקוט צעדי אכיפה נגד האכסניה כדי להבטיח את בריאות הציבור, את שלומו ואת בטיחותו בכלל, ואת בריאותם ושלומם של בני נוער המתארחים באכסניה בפרט.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מסרה המועצה כי הנושא "יטופל בהתאם להמלצות".

2. במרכז הפיס הקהילתי בכפר מכבי פועל אולם ספורט אזורי בבעלות המועצה. בדצמבר 1999 הגישה המועצה בקשה לרישיון עסק לאולם. האולם מיועד לתפוסה של כ-500 איש. נמצא

כי האולם קיבל מרשות הכבאות אישור שתוקפו עד סוף 2002. מאותו מועד ועד סיום הביקורת, בדצמבר 2004, לא חידשו שירותי הכבאות את אישורם להפעלת האולם. עוד נמצא כי באוקטובר 2001 סירבה גם המשטרה לתת את אישורה להפעלת אולם הספורט, משום שדרישותיה לא בוצעו.

לדעת משרד מבקר המדינה יש לראות בחומרה את העובדה שהמועצה מפעילה אולם ספורט אזורי שבו מתאסף קהל רב בלא קבלת אישורים חיוניים משירותי הכבאות ומהמשטרה. בתור גוף ציבורי הממונה על אכיפת החוק על רשות הרישוי לשמש דוגמה למילוי דרישות החוק.

3. בקיבוץ שער העמקים פועל אולם שמחות. בינואר 2002 הגיש הקיבוץ בקשה לרישיון עסק. נמצא כי בבדיקה שעשה משרד הבריאות באולם בפברואר 2002 עלו ליקויים תברואתיים, ולכן סירב משרד הבריאות לתת אישור להפעלת האולם. עוד נמצא כי גם המשטרה ושירותי הכבאות לא נתנו אישורים להפעלת האולם כנדרש. חרף זאת אולם השמחות פועל, בלא רישיון עסק.

בתשובתו של מרכז המשק של קיבוץ שער העמקים מ-3.7.05 למשרד מבקר המדינה הוא כתב כי "מזה תקופה אני בקשר עם משרד הבריאות לטיפול בבקשתנו לרישוי. ערכנו שינויים ושיפורים... קיבלנו את אישורם בסוף יוני. בימים אלו משלימים את יתר ההערות הקטנות ונמצאים בקשר עם שאר הרשויות לקבלת אישורם".

4. בקיבוץ יגור פועל גן אירועים בקרבת בריכת השחייה עוד משנת 1997. בבדיקה נמצא כי באפריל 2001 סירבה המשטרה לתת את אישורה להפעלתו מאחר שלא קיים את דרישותיה. המועצה אף לא קיבלה אישור ממשרד הבריאות להפעלת גן האירועים, כמתחייב בחוק.

בבדיקה משלימה שעשה משרד מבקר המדינה בשירותי הכבאות בדצמבר 2004 נמצא כי גן האירועים לא קיבל את אישורם להפעלתו, והוא פועל בלא רישיון עסק.

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי הפעלת עסקים רבי קהל שלא קיימו את דרישות החוק ואת דרישותיהם של נותני האישורים עלולה לסכן את שלום הציבור, וכי עליה לפעול לאכיפת החוק בתחומה.

מהבדיקה עולה כי 75% מהעסקים טעוני הרישוי שהיו ידועים למועצה בתחומה פעלו בלא רישיון עסק. הועלו מקרים שהמועצה נתנה בהם רישיון עסק או היתר זמני בניגוד לחוק אף שלא התקיימו מלוא דרישותיהם של נותני האישורים.

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי עסקים הפועלים בלא רישיון עסק, ובייחוד עסקים בתחום גידול בעלי החיים, מפעלים ועסקים רבי קהל, עלולים לפגוע בבריאות הציבור בשל היעדר תנאי תברואה נאותים, ובבטיחות הציבור מאחר שלא מילאו את דרישות שירותי הכבאות והמשטרה. עוד העיר משרד מבקר המדינה למועצה כי עליה לפעול ביתר שאת לאכיפת הוראות החוק ולזרז את הטיפול בבקשות לרישיון עסק.

בתשובת המשרד לאיכה"ס למשרד מבקר המדינה מ-11.05.05 מסרה מנכ"לית המשרד כי למשרדה אין הערות על תוכן הדוח שהועבר למשרדה.

בתשובתם של שירותי הכבאות למשרד מבקר המדינה מ-29.05.05 ציין יו"ר האיגוד כי לשירותי הכבאות אין הערות על האמור במסמך שהועבר לעיונו.

פיקוח

בעלי התפקידים העוסקים בפיקוח על עסקים במועצה הם מפקח המחלקה והוטרניר הרשות. בפקודת בריאות הציבור (מזון) [נוסח חדש], התשמ"ג-1983 (להלן - פקודת בריאות הציבור) (מזון), סעיף 24(2), נקבע כי מפקח רשאי "להיכנס לחצרים שמוכרים בהם מזון כדי להשיג דוגמאות לאנליזה או כדי לברר אם מפירים שם פקודה זו או תקנות שלפיה"; בפקודה זו הוגדר מפקח, בין היתר, בתור: "תברואן או מפקח של רשות מקומית שמועצתה הסמיכה אותו לגבי חצרים שבתחומה".

מתפקידיו של מפקח המחלקה, בין היתר, לאתר עסקים טעוני רישוי הפועלים בלא רישיון או היתר זמני ולברוק את טיבם של עסקים ששינו את מהותם לאחר שקיבלו רישיון.

כאמור, מתפקידיו של הוטרניר הרשותי לפקח על עסקים בתחום המזון. אם מצאו הפקח או הוטרניר הרשותי שהופרו ההוראות הנוגעות לרישוי עסקים, מתפקידם היה לדווח על כך למחלקה כדי שתפעל לאכיפת החוק.

פיקוח על עסקי מזון

פקודת בריאות הציבור (מזון) נקבע בין השאר כי: "נתגלה מתוך בדיקה או אנליזה כאמור כי מזון כלשהו עלול להזיק לבריאותו של אדם, או שאינו ראוי למאכל אדם, מחמת רקב, הזדהמות או כל סיבה אחרת, רשאי רופא ממשלתי לפסול את המזון ולצוות להשמירו או למנוע באופן אחר את השימוש בו למאכל אדם; הודעה על כך תישלח לבעל המזון לפני ביצועו של הצו או לאחריו לפי ראות עיניו של הרופא".

עוד נקבע כי "רשות מקומית תורה לפקידיה ליטול דוגמאות מפעם לפעם, לפי הצורך, כדי להבטיח מכירת מזון טהור ואמיתי".

"רופא ממשלתי" הוגדר בפקודת בריאות הציבור (מזון) כך: "רופא, או רופא וטרניר, שהוא עובד המדינה או עובד רשות מקומית".

כדי לקיים פיקוח שיטתי ויעיל יש להכין תכנית שתתבסס על רשימת העסקים טעוני הפיקוח בתחום שיפוט המועצה, ותיקבע תדירות סבירה לביקורים של המפקח ושל הוטרניר הרשותי בבתי העסק. עוד היה עליה להורות לפקידיה ליטול דוגמאות מזון מפעם לפעם כדי להבטיח רמה תברואתית נאותה של המזון, וכן לתעד באופן סדיר את מועדי הביקורות בעסקים ואת תוצאותיהן.

הבדיקה העלתה כי במרבית המקרים המועצה לא הורתה לפקידיה ליטול דגימות מזון מהעסקים, כדרוש על-פי פקודת בריאות הציבור (מזון). עוד העלתה הבדיקה כי עבודתם של המפקחים

מועצה אזורית זבולון

מטעם המועצה לא התבצעה לפי תכנית תקופתית המאפשרת בדיקה שיטתית על העסקים. בדיקת דוחותיהם של המפקח ושל הוותרני הרשותי העלתה כי הביקורים נעשו באופן אקראי.

עוד נמצא כי המחלקה לא ניהלה מעקב או בקרה שיטתיים אחרי תיקון הליקויים.

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי היעדר פיקוח שיטתי המוסדר בתכנית עבודה מאורגנת פוגע ביכולתה של המועצה לאכוף את הוראות החוק.

להלן יובאו כמה דוגמאות לעסקי מזון המיועדים לקהל משתמשים רחב, שהמועצה לא פעלה בעניינם בהתאם לפקודת בריאות הציבור (מזון) זה זמן רב:

1. ביישוב כפר חסידים פועלת צרכנייה עוד מנובמבר 2000 בלא רישיון עסק. ביולי 2000 שלחה המחלקה לבעליה התראה ומסרה לה כי בכוונת המועצה להוציא צו סגירה מינהלי נגדם.

נמצא כי בעקבות הביקורת האחרונה של משרד הבריאות בצרכנייה, בינואר 2004, סירב המשרד לתת אישור להפעלת העסק משום ש"המצב התברואתי במטבחון העסק ירוד" ומשום שסחורה (שאינה תקינה) שהוחזרה לצרכנייה אינה מסומנת כנדרש ואינה מופרדת מן המזון הטוב. משרד הבריאות הצביע גם על ליקויים תברואתיים אחרים בצרכנייה.

הועלה כי המועצה לא שלחה מפקח מטעמה שיבקר בצרכנייה בקביעות וייקח דגימות של המזון בה, והצרכנייה מוסיפה לפעול בלא רישיון עסק.

2. במכללה שבתחום המועצה פועלת מסעדה בלא רישיון עסק. עוד בדצמבר 1999 שלחה המחלקה למפעיליה התראה כי המועצה מתכוונת להוציא נגדה צו סגירה מינהלי.

בביקורת שקיים משרד הבריאות במסעדה עוד באוגוסט 1995 נמצא כי היא לא קיבלה את אישורו לרישיון עסק מאחר שתנאי התחזוקה בה לקויים ומאחר שהמפרטורה של המזון בה גבוהה מן המקובל. גם בביקורת שקיים משרד הבריאות במאי 2004 נמצא כי המטבח אינו נקי וכי תנאי קירור המזון בו לקויים.

בתיק הרישוי לא נמצא כל דיווח על ביקורות שקיים פקח מזון מטעם המועצה, כדרוש על פי פקודת בריאות הציבור (מזון), והמסעדה הוסיפה לפעול בלא רישיון עסק.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה מ-14.6.05 מסר מפעיל המסעדה, בין השאר, שהוא מפעיל את המסעדה בשלוש השנים האחרונות, וכי באוגוסט 2004 הגיש בקשה לרישיון עסק.

עוד כתב מפעיל המסעדה כי "האוכל מגיע ממטבח שלנו עם רישיון יצרן מסודר. במקום מתבצעות חצאי אפיות, והכנת כריכים לצריכה מקומית בלבד. כל ליקויי התברואה שהועלו בעבר באו על פתרונם למעט ליקויי תשתית... הגשנו שוב את בקשת רישוי העסק למרות שהמחשבה בעבר היתה שהמסעדה, בשל היותה משרתת את אוכלוסיית המכללה, יכולה להיכלל ברישוי העסק הכללי של המכללה".

משרד מבקר המדינה רואה בחומרה הפעלת מסעדה בסדר גודל כזה בלא רישיון עסק וכלי שהמועצה פעלה לאכיפת דרישות החוק וצו הרישוי בעניינו.

3. ביישוב כפר חסידים פועלת מאפייה בלא רישיון עסק מאז יולי 2003.

בביקורת שקיים משרד הבריאות במאפייה באוגוסט 2003 נמצא כי "המבנה אינו אטום, דבר שמהווה מקור לכניסת מזיקים למיניהם". בשל כך לא קיבלה המאפייה את אישור משרד הבריאות, וממילא לא ניתן לה כאמור רישיון עסק.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה כתבה המועצה כי "עסקי המזון כולם נמצאים בפיקוח צמוד של משרד הבריאות. המועצה פועלת בקשר הדוק עם המשרד ונוהגת עפ"י המלצותיו והנחיותיו עד כדי הוצאת צווי הפסקת פעילות...".

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי בכל המקרים שלעיל היה עליה להשתמש בסמכותה על פי פקודת בריאות הציבור (מזון), ולשלוח לבתי העסק, ובייחוד לאלה המשרתים קהל רב של לקוחות, מפקחים שייקחו מהם דגימות מזון, כדי לשמור על בריאות הציבור.

לדעת משרד מבקר המדינה, בהזנחת הפיקוח על עסקי מזון המיועדים לקהל רחב חושפת המועצה את הסוּעֵדִים וצרכני המזון בהם לסכנות בריאותיות בלי ידיעתם.

מן הראוי שהמועצה תגביר את הפיקוח על עסקי המזון, בייחוד במקומות המיועדים לקהל רחב, כמתחייב מאחריותה.

בצו הרישוי נקבע כי מתן רישוי לבית קירור לבשר, דגים, עופות, ביצים ומוצריהם תלוי בקבלת אישור מהמשרד לאיכה"ס, ממשרד החקלאות וממשרד הבריאות.

בתוספת הראשונה לתקנות הרישוי נקבע כי תוקף רישיון העסק שניתן לבית קירור או לעסק לממכר בשר או דגים הוא לשלוש השנים.

נמצא כי בתחום המועצה שני עסקים לקירור הפועלים באותו מתחם – האחד בית קירור לבשר והשני בית קירור לדגים. בית הקירור לבשר פועל בלא רישיון עסק.

הועלה כי בעליו של בית הקירור לבשר ביקש רישיון עסק עוד באוגוסט 1999. באוקטובר 1999 הוא קיבל את אישור משרד הבריאות ואת אישור הווטרנר הרשותי להפעלתו, אבל הוא לא קיבל את אישור המשרד לאיכה"ס, כנדרש בצו הרישוי. בית הקירור פעל עד סיום הביקורת, בדצמבר 2004, אף שהמועצה לא נתנה לו רישיון עסק.

הועלה כי לבית הקירור לדגים נתנה המועצה רישיון לצמיתות ב-2001, ואולם על פי תקנות הרישוי, רישיון לעסק מסוג זה הוא תקופתי ומוגבל לשלוש שנים. במסמכי המחלקה לא נמצאו תיק רישוי ומסמכים הנוגעים לבית הקירור לדגים. בית הקירור גם אינו מופיע במאגר הממוחשב של המחלקה, אף שידוע לה על קיומו.

בביקורת שקיימה המפקחת של משרד הבריאות בבית הקירור באוקטובר 2000 ובביקורת שקיימה שם בספטמבר 2002 נמצאו דגים המאוחסנים בטמפרטורות גבוהות מן המותר ודגים טחונים שתאריך טחינתם לא צוין. גם הדגים הטחונים אוחסנו בטמפרטורות גבוהות בהרבה מן המותר. בבית הקירור נמצאו גם ליקויים תברואתיים אחרים. בביקורת שקיים הווטרנר הרשותי בבית הקירור במרס 2003 נמצאו ליקויים דומים לאלה שציינה מפקחת משרד הבריאות.

הועלה כי למרות הדיווחים של מפקחת משרד הבריאות ושל הווטרנר הרשותי למנהל המחלקה, ולמרות החשש לסיכון בריאות הציבור שעולה מדיווחים אלה, ובייחוד מן הדיווח על ממכר דגים

ששהו בטמפרטורות גבוהות מן המותר, אין המועצה פועלת לביטול הרישיון שניתן לעסק לצמיתות.

בתשובתו למשרד מבקר המדינה מ-5.7.05 מסר בעל בית הקירור לדגים כי "לעניין הליקויים בקטעים שהועברו לתגובתנו - המקררים בחנות הדגים הוחלפו, כך שככל שהיו תקלות בעניין הטמפרטורה, הן טופלו. על כל הדגים הטחונים המאוחסנים בחנות מצויין תאריך תחילתם... יצויין כי וטרינרית מטעם המועצה מבקרת באופן קבוע בחנות, וככל שיש לה הערות, הן מטופלות באופן מיידי לשביעות רצונה... על אף קיומו של רישיון לצמיתות, נעתרה האגודה לבקשת המועצה והגישה לפני כשבועיים בקשה לרישיון לשנה שיחליף את הרישיון לצמיתות".

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי היה עליה להקפיד להוציא רישיונות עסק על פי הוראות החוק, לרבות ההוראות בדבר תקופת תוקפו. עוד מעיר משרד מבקר המדינה למועצה כי עליה לנקוט צעדים כדי שמגישי בקשת הרישיון ימלאו את התנאים שקבעו נתני האישורים.

אכיפה

על פי החוק, אדם שעוסק בעסק טעון רישוי בלא רישיון או היתר זמני, עובר עבירה. כאמור, לפי נתוני המחלקה, בנובמבר 2004 פעלו בתחום המועצה 124 עסקים (שהם 75% מהעסקים טעוני רישוי) בלא רישיון עסק או היתר זמני.

1. החוק מאפשר לרשות הרישוי לנקוט אמצעים לאכיפת הוראות החוק ותנאים שנקבעים ברישיון של עסק, ובין היתר:

לבקש מבית המשפט צו מניעת פעולות או להוציא צו הפסקה מינהלי המצווה על הפסקה ארעית של העיסוק בעסק. צו הפסקה מינהלי יעמוד בתוקפו 30 יום מיום נתינתו, אם לא ביטל אותו לפני כן מי שהוציא אותו או בית המשפט. מי שנתן את צו הפסקה המינהלי רשאי להאריך את תוקפו בעוד 30 יום, אם הוגש לבית המשפט כתב אישום בשל העבירה ששימשה עילה להוצאת הצו.

באזור תעשייה בתחום המועצה פועל עוד מנובמבר 2003 מרכול גדול בלא רישיון עסק.

ברוח שהוכן אחרי ביקורת תברואתית שקיים משרד הבריאות במרכול בנובמבר 2003 בהשתתפות הווטרינר הרשותי נכתב כי "הקירות מפח וגג מאסבסט בניגוד לחוק, רב הסחורה מונחת על הרצפה... העסק אינו מחובר לביוב המרכזי... חיבורי חשמל חשופים". לאור המצב התברואי הירוד של העסק התבקשה המועצה לסגור אותו.

בעקבות ביקורת שקיים משרד הבריאות במרכול בסוף ינואר 2004 התבקשה המועצה שנית לסגור את המרכול: "לאור הממצאים הקשים המפורטים בדו"ח הביקורת והסכנה הנשקפת לבריאות הציבור במקום - צריך לפעול מידית לסגירת המקום על-פי סמכויותכם".

בינואר 2004, בעקבות דו"ח הביקורת האמור, הוציאה המועצה צו הפסקה מינהלי למרכול. ביוני 2004, לאחר שפג תוקפו של צו הפסקה המינהלי ולאחר שהמרכול נפתח מחדש, חזר משרד הבריאות ובדק אותו, ודיווח כי "מצב תברואתי ותחזוקתי ירודים ביותר בעסק", וביקש שהמועצה

תפעל לסגירת המרכול בשל סכנה לבריאות הציבור. בסוף יוני 2004 הוציאה המועצה שוב צו הפסקה מינהלי לעסק.

באוגוסט 2004 כתבה המועצה לבעלי העסק כי "במידה והבדיקה הבאה (בתוך שבועיים) לא תגלה שיפור משמעותי לשביעות רצונו של מפקח משרד הבריאות, לא יהיה מנוס מהוצאת צו סגירה לעסק".

נמצא כי אף שחלף זמן רב מאז הוצאת האזהרה האמורה, המועצה לא השתמשה בסמכויות האכיפה האחרות שלה לאכיפת הוראות החוק, והעסק פועל עדיין בלא אישור ממשרד הבריאות ומשירותי הכבאות.

בתשובת משרד הבריאות למשרד מבקר המדינה מ-30.5.05 ציין רופא המחוז כי "מדובר בעסק בעל אופי זמני הכולל הרחבות באמצעות פחים. הגישה אליו מדרך עפר מאולתרת והוא פועל בלא רישיון. בביקורת שעשינו עם הוטריןרית הרשותית מצאנו תנאי תברואה ירודים ביותר. המועצה הוציאה שני צווי סגירה למקום... בעלי המקום הבטיחו לבצע שינויים ושיפורים הכרחיים בעסק. שינויים אלה בוצעו בחלקם בלבד. העסק החליף מאז בעלות".

משרד מבקר המדינה העיר למועצה כי מרכול שמוסיף לפעול בתחום אספקת המזון בתנאי תברואה ירודים בלא אישור משרד הבריאות עלול לחשוף את ציבור הצרכנים למחלות. על המועצה לפעול ביתר שאת לאכיפת הוראות החוק.

2. לפי נתוני היועצת המשפטית של המועצה, בשנת 2004 הגישה המועצה חמישה כתבי אישום נגד עסקים טעוני רישוי שפעלו בלא רישיון עסק, וביניהם שלושה עסקי רוכלות, סטודיו לצילום, גלריה לאמנות, עסק למחזור גרוטאות ותחנת דלק.

מבדיקת תיקי המחלקה עולה כי להוציא המקרים האמורים, המחלקה לא פנתה ליועצת המשפטית בבקשה להגיש כתבי אישום נגד עסקים שפעלו בלא רישיון, ובהם תחנות דלק, עסקי מזון, אכסניית נוער וחווה לגידול סוסים וללימוד רכיבה. בתיקים שנבדקו לא נרשם כל נימוק לכך.

עוד נמצא כי למרות ההיקף המכריע של עסקים הפועלים בתחום המועצה בלא רישיון עסק, המועצה לא הוציאה צו מניעת פעולות וצווי הפסקה מינהליים, למעט בארבעה מקרים מן השנים 2003 ו-2004, שבהם ניתנו צווי הפסקה מינהליים.

בתשובתה למשרד מבקר המדינה מסרה המועצה, בין השאר, כי "...לאחרונה הוסמכו מפקחים נוספים לנושא התכנון והבנייה. הם ישולבו גם בתחום רישוי עסקים".

משרד מבקר המדינה רואה בחומרה את העובדה שהמועצה לא נקטה אמצעים נגד עסקים בתחומה שעלולים לסכן את שלום הציבור או את בריאותו, ונגד עסקים שעלולים ליצור מטרדים סביבתיים ובטיחותיים לקהל הרחב.

ממצאי הביקורת מצביעים על ליקויים רבים ומתמשכים בהתנהלות המועצה בתחום רישוי עסקים ובאכיפת דיני רישוי העסקים.

רוב העסקים שבתחום המועצה פעלו בלא רישיון עסק ובלי אישורים ממשרד הבריאות, מהמשרד לאיכה"ס ומשירותי הכבאות.

לדעת משרד מבקר המדינה יש לראות בחומרה מתן רישיון עסק לצמיתות לאחד המפעלים ולתחנת דלק, ומתן היתר זמני במשך שנים רבות למפעל אחר מבלי שמילאו את דרישות נותני האישורים. עוד יש לראות בחומרה הפעלת עסקים רבי קהל ללא רישיון עסק, בעיקר אולם ספורט של המועצה וכן אכסנייה המשמשת אלפי בני נוער. פעילותם של עסקים אלה נוסף לעסקים שפעלו בלא רישיון עסק עלולה להביא לפגיעה בבריאות הציבור ובבריאותו וליצור מפגעים סביבתיים.

על המועצה להגביר את הפיקוח על העסקים טעוני הרישוי, ולפעול ביתר שאת לאכיפת הוראות החוק על עסקים הפועלים בלא רישיון, תוך שהיא נוקטת את כל האמצעים על פי דין.

